

NASTAVA GLAZBE I DJECA S DOWNOVIM SINDROMOM

doc. dr. sc. Amir Begić
Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku

izv. prof. dr. sc. Jasna Šulentić Begić
Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku

Ivana Pušić, mag. mus.
OŠ Ivana Kozarca Županja

2. Međunarodna umjetnička i znanstvena konferencija
Osobe s invaliditetom u umjetnosti, znanosti, odgoju i obrazovanju
Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, 2. – 3. prosinca 2021.

Djeca s teškoćama

Konvencija o pravima djeteta (1989) i Konvencija o pravima osoba s invaliditetom (2006)

- zahtijevaju priznavanje svakog djeteta kao punopravnog člana svoje obitelji, zajednice i društva
- svako dijete ima pravo na obrazovanje koje treba biti usmjereno prema punom razvoju njegove osobnosti, nadarenosti, duševne i tjelesne sposobnosti

djeca s teškoćama često nisu dovoljno uključena u društvenu zajednicu

- njihovo sudjelovanje manje se potiče i unutar vlastitih obitelji

aktivna participacija djece s teškoćama u životu zajednice ključna je za izgradnju društva

Inkluzivno obrazovanje

inkluzivno obrazovanje podrazumijeva osiguravanje odgovarajućih uvjeta učenja za sve učenike u okviru redovnog školskog sustava

postoje pozitivni primjeri inkluzije, tj. uključivanja djece s teškoćama u redovne osnovne škole

- inkluzivno obrazovanje omogućuje djeci s teškoćama pohađanje redovne škole uz dodatnu individualno prilagođenu podršku prema potrebi djeteta
- djeca s teškoćama koja se obrazuju uz svoje vršnjake imaju mnogo veće šanse postati produktivni članovi svojih društava i integrirati se u živote svojih zajednica

Djeca s Downovim sindromom

Downov sindrom najčešći je oblik intelektualne teškoće

u bioetičkom smislu, djeca rođena s Downovim sindromom imaju iste socijalne, emotivne i obrazovne potrebe kao i druga djeca

djeca rođena s Downovim sindromom su druželjubiva, blage naravi, vesela, društvena, aktivna i raspoložena

glazba kao sredstvo, ali i terapijska tehnika, pokazuje svoju pozitivnu vrijednost u radu s djecom s Downovim sindromom

Glazba i djeca s Downovim sindromom

aktivno bavljenje glazbom djece s Downovim sindromom ima pozitivne učinke

- pri stjecanju i razvoju **društveno-emocionalnih, motoričkih, kognitivnih i komunikacijskih sposobnosti i vještina**
 - navedeni rezultati su važni jer djeca s Downovim sindromom mogu imati teškoće baš u navedenim sposobnostima

roditelji djece s Downovim sindromom

- misle da njihova djeca **vole glazbu** te da njihova **djeca izgledaju sretno kada slušaju glazbu, sviraju ili pjevaju**
- da **glazba poboljšava kvalitetu života** njihove djece, da im **pomaže u samoorganiziranju** i da **potiče njihove društvene odnose**

Glazba i djeca s Downovim sindromom

dobrobit glazbe u odnosu na djecu s Downovim sindromom

- korisna u svrhu **učenja** i za **društvene odnose**
- može povećati ili pomoći u **samopouzdanju**
- može biti **način dopiranja do njih**
- može **olakšati njihov odnos s roditeljima**
- može povećati **privrženost roditeljima**
- može pomoći u razvoju **govornih i jezičnih vještina**
- može biti korisna i u poboljšanju **motoričkih vještina**

na glazbeno ponašanje i reakcije djece s Downovim sindromom ne utječe njihov invaliditet u tolikoj mjeri kao u drugim područjima njihovog života

Kurikulum nastavnog predmeta glazbena kultura za osnovne škole i glazbena umjetnost za gimnazije (MZO, 2019)

cilj učenja i poučavanja nastave glazbe

- omogućiti društveno-emocionalni razvoj učenika s teškoćama te potpunu integraciju svih učenika (MZO, 2019)

uloga učitelja glazbe

- učitelj treba s posebnom pažnjom pristupiti planiranju nastavnih zadataka za učenike s teškoćama i omogućiti im glazbena iskustva u skladu s njihovim mogućnostima
- učenici s teškoćama u nastavi glazbe dobit će priliku razviti kreativno mišljenje te slušne, izražajne, motoričke i socijalne vještine (MZO, 2019)

Metodologija istraživanja

vrsta i svrha istraživanja:

- studija slučaja
- prikazati osobitosti školskog učenja učenice s Downovim sindromom kao i odgojno-obrazovne potrebe koje su služile kao polazište pri stvaranju individualiziranog kurikuluma iz predmeta Glazbena kultura
 - učenica uz pomoćnika u nastavi trenutno pohađa osmi razred osnovne škole i školuje se po redovitom programu uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke iz svih nastavnih predmeta

vrijeme istraživanja:

- od rujna šk. god. 2018./19. do studenog šk. god. 2021./22.

postupak i instrument:

- sustavno promatranje / istraživački dnevnik
 - tijekom nastave Glazbene kulture pratili smo razvoj sposobnosti kao i stjecanje znanja i vještina učenice s Downovim sindromom

Rezultati istraživanja

rezultati istraživanja u odnosu na osobitosti učenja i odgojno-obrazovne potrebe učenice prikazani su u sljedećim kategorijama:

- **komunikacijske vještine**
- **strategije učenja**
- **usvojenost i iskazivanje znanja**
- **sociološki oblici rada**
- **aktivnosti nastave glazbe**
 - *pjevanje*
 - *sviranje*
 - *glazbene igre, glazbeno stvaralaštvo, pokret uz glazbu*
 - *slušanje glazbe*

Komunikacijske vještine - usmeno izražavanje

verbalnim načinom učenica komunicira manje nego vršnjaci

neverbalnim načinom izražavanja, odnosno, govorom tijela i ekspresijama lica, jasno daje do znanja što misli i osjeća

neverbalna komunikacija najčešći je put ka spontanoj, verbalnoj komunikaciji

- bez suzdržavanja će s osmijehom na licu i njihanjem pokazati oduševljenost pjesmom koja joj se sviđa
- istovremeno će strpljivo gledati učiteljicu dok joj ne da do znanja da joj se pjesma sviđa
- učiteljica zatim dodatnim izjavama i pitanjima učenici pokazuje da je primijetila oduševljenje učenice

Strategije učenja

prilikom organizacije učenja, učenici je potrebna stalna pomoć

motivacija za učenjem ovisi o smjeni (jutarnja, poslijepodnevna), koncentraciji, vrsti nastavnog sadržaja i raspoloženju

- npr.:
 - učenica pokazuje visok stupanj motivacije prilikom učenja pjesme koja joj se jako sviđa (npr. Grupa 220: *Osmijeh*)
 - pokazuje nizak stupanj zainteresiranosti i teže usmjerava pažnju prilikom učenja glazbeno-scenske vrste na stranom jeziku (W. A. Mozart: *Čarobna frula*)

Usvojenost i iskazivanje znanja

učenica je usvojila temeljna znanja predmeta Glazbena kultura bliska svakodnevnom životu

za iskazivanje istih potrebno joj je usmjeravanje uz podršku

nastavni sadržaji koje je uspješnije usvojila su:

- melodije pjesama, dijelovi pjesama na hrvatskom jeziku i sadržaj koji sadrži pojmove i situacije koje su jednostavne ili ih učenica svakodnevno koristi
- npr. prepoznavanje pjevača s obzirom na spol, razlikovanje visine glasa (duboki-srednji-visoki), opisivanje ugođaja, tempa i dinamike, prepoznavanje je li riječ o vokalnom, instrumentalnom ili vokalno-instrumentalnom djelu

Sociološki oblici rada

učenica tijekom zajedničkog muziciranja prihvaća sudjelovanje u grupi

prihvaća i voli rad u paru, odnosno rad s pomoćnikom, no ponekad ipak odbija isti oblik rada

većinu sati učenica prihvaća razne oblike zajedničkog rada i uključuje se u iste

Aktivnosti nastave glazbe

a) Pjevanje

pjevanje je najdraža aktivnost učenice

u ovoj aktivnosti ostvaruje najviše komunikacije s ostalim učenicima, na verbalan i neverbalan način

kroz aktivnost pjevanja izražava svoje osjećaje i trenutna stanja

nema pravila po kojim karakteristikama će joj se neka pjesma više svidjeti, no primjetno je aktivnija prilikom učenja pjesme koja joj se odmah sviđa

lakše joj ide pamćenje melodije i ritma nego teksta, posebno ako je pjesma duža

s lakoćom osjeti, usvaja i s pažnjom primjenjuje pravila agogike, dinamike i vrlo jasno naglašava riječi u pjesmi za koje je prema sluhu prepoznala da ih treba naglasiti

b) Sviranje

učenica rado sudjeluje u aktivnostima sviranja

prilikom korištenja udaraljki s neodređenom visinom tona učenica najviše voli koristiti tamburin, maracas i činele

kao udaraljke voli koristiti i bojice kojima svakodnevno crta i boja nove crteže

prilikom demonstracije zadanog ritma pažljivo prati učiteljicu i brzo usvaja jednostavne ritamske obrasce

učenica se jednostavnih ritamskih obrazaca drži i kada učenici imaju slobodu stvaranja vlastitog ritamskog obrasca kao pratnje nekoj pjesmi

c) Glazbene igre, glazbeno stvaralaštvo, pokret uz glazbu

s obzirom da interes za igrama opada odrastanjem, igre su rijetko dio odgojno-obrazovnog rada u osmom razredu, tj. ove školske godine

tijekom petog razreda, šk. god. 2018./2019., kada su navedene aktivnosti bile zastupljenije i kada se nastava zadnji put cijelu školsku godinu održavala uživo, učenica je rado sudjelovala u igri *Dan i noć*, a posebno u igri *Tko pjeva*

primjenjivala je sva pravila igara

u ulozi pjevača u igri *Tko pjeva*, voljela je pjevati uz pratnju glasovira, ponekad i učiteljice, a u ulozi detektiva oprezno je osluškivala i pogađala glasove

d) Slušanje glazbe

aktivnost slušanja glazbe je aktivnost u kojoj je učenica najmanje aktivna, najmanje komunicira na verbalan i neverbalan način i aktivnost u kojoj će njezina suradnja najviše ovisiti o već navedenim čimbenicima: smjena, nastavni sadržaj, raspoloženje

dulju pažnju će joj zadržati video nego audio zapisi, posebno ako je riječ o scenografiji, kostimografiji i efektima koji nisu svakodnevni

nema pravila koja vrsta glazbe će joj se više svidjeti, ali joj se više sviđaju vokalne i vokalno-instrumentalne izvedbe od instrumentalnih

nije u mogućnosti slušno prepoznati glazbalo, skupinu glazbala i oblik skladbe

Zaključak

učitelj treba pažljivo oslušivati povratne informacije od učenika s Downovim sindromom

- treba uočavati promjene, i pozitivne i negativne, kako bi učitelj evidentirao zapazanja prema kojima će kreirati i pravovremeno prilagođavati programe za učenike
- unatoč strahu od neuspjeha važno je ne ograđivati se od postavljanja novih ciljeva i zadataka koji sadrže elemente s kojima se učenici još nisu susretali ili su ih ranije odbijali

svaki manje uspješan nastavni sat, odnosno manje uspješna metoda i oblik rada s učenikom, ne smiju biti demotivirajući jer nisu neuspjeh, nego putokaz prema pravome putu

Hvala na pozornosti!